

Släkten Anders Nilsson från gården Bäringe i Billinge socken till Borgeby.

Familj 1

Anders Nilsson, född 1638-11, död 1693-10-28 i Bäringe, Billinge. Åbo och Kyrkovärd i Bäringe, Billinge.

När Anders föds 1638 är Skåne fortfarande danskt. Redan som 6-åring, år 1644, måste Anders fått uppleva kriget då Sverige med 11000 man under befäl av generalen Gustav Horn går in och härjar det då danska Skåne. Befolkningen i Skåne går hårt åt de svenska förbanden och opererade med s.k. "Snapphaneförband" i svenskarnas rygg, vilket ofta resulterade i hårda repressalier.

År 1653 försäljes bl.a. 4 gårdar i Öströ/Västra Strö socken av danske konungen Fredrik III till Otto Thott och kommer att ingå i dennes gårdskomplex kring sätesgården Näs. I köpehandlingen räknas de 4 olika gårdarna i socknen upp och där återfinnes två Anders Nilsson som innehavare av varsin gård, varav den ene benämns "unge" Anders Nilsson. Det är inte bekräftat, men det är inte osannolikt att denne Anders är den Anders Nilsson som senare återfinnes på hemmanet Bäringe vilket ligger under Otto Thotts sätesgård Eriksholm i Billinge socken.

Hemmanet Bäringe utgör tillsammans med Ekeröd, Wärslätt, Toarp, Ströeröd och Killeröd, de sex fristående hemman som formar Eriksholms innehav i Billinge socken. Gårdarna har kommit under Eriksholm i olika omgångar, där Bäringe blev en del av godset genom byte mellan Tage Thott och danska kronan innan 1553. Även Killeröd kom att tillhöra Eriksholm under samma period, men då genom byte med Herrevads kloster. Ströeröd tillhörde redan godset, medan Wärslätt och Toarp blev en del av Eriksholm först 1630 genom byte och köp.

I februari 1658 efter ytterligare ett års krig, kom Skåne att avträdas till Sverige i enlighet med fredsavtalet i Roskilde. Samma år avlider Otto Thott och egendomen Eriksholm ärvs av dennes 10-årige son Tage Ottesen Thott d.y. Egendomen Näs ärvs av sonen Knut. I och med detta kom så de tidigare skattebönderna nu att bli Åbor under frälse.

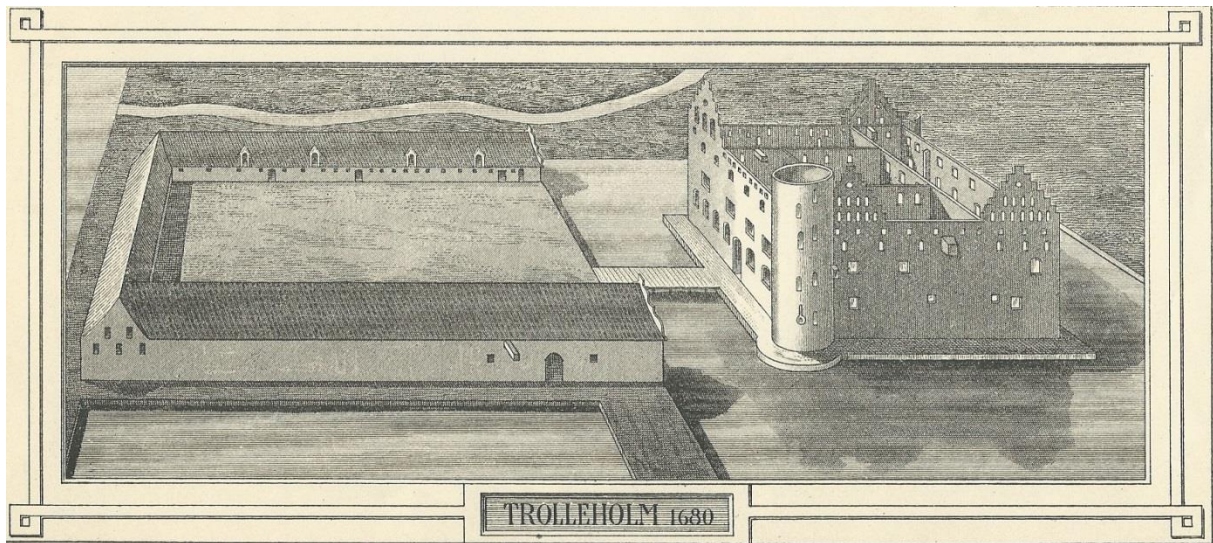
År 1662 hade Otto Thotts son Knut, som nu övertagit driften av Näs, blivit ägare till samtliga 29 gårdar i Öströ/Västra Strö och på Arrendator längden återfinnes då inte längre någon Anders Nilsson. Trots egna grundliga efterforskningar och av bl.a. släktforskarna Ragnar Odnoff och Lennart Börnfors, vilka också räknar släktskap med Anders, har man inte kunnat återfinna någon annan relevant Anders Nilsson.

Anders Nilsson gifter sig med Bente (Bengta) Madzdotter i Billinge sockenkyrka 1675-06-06; "då wiede iag tilsamman i det Sallige Eckteskab Anders Nilsson och Bentte Madzatter som nu boo udj Bäringe". Bente är född 1652-03-20 i Billinge och dotter till Madtz Jensen och Marine Pofvelsdotter, båda från Billinge. Bentes respektive föräldrars släkt går att spåra ytterligare ett par generationer bakåt i Billinge, till mitten av 1500-talet.

Paret brukar nu ett hemman som ligger under ett frälsesäteri och blir då s.k. Åbor, d.v.s. man har besittningsrätt och gården går i arv, men istället för skatt som när man var "skattebonde", så betalar man arrende till sätesgården under vilket hemmanet ligger. Om man var gammal skattebonde behövde man dock inte göra s.k. dagsverken eller "hoveri" på sätesgården.

Under kriget 1676-78 då danskarna söker återvinna Skåne bränns Eriksholm ner i grunden sedan det besatts av svenska och danska styrkor om vartannat. Tage Thott d.y. blev först tagen som gisslan av danskarna tillsammans med sina äldre bröder. Denne blev sedan aldrig accepterad av svenska myndigheter och fick i princip gå i landsflykt p.g.a. sina förmodade sympatier med danskarna. 1678 donerades godset av svenske kungen till Fredrik von Buchvalt men återlämnades efter krigsslutet. Både borgen och byarna omkring var då helt utarmade och p.g.a. stora skulder pantsatte Tage Thott bl.a. hemmanet i Bäringe till Tullinspektör Hägerflycht.

Två år senare, år 1680, försäljes egendomen till Hille Rosenkrantz, änka efter Niels Trolle (danskt riksråd och ståthållare i Norge) och hennes son Herluf Trolle. I samband med köpet av Eriksholm övergick också egendomen Näs (sedan Trollenäs) genom byte med släkten Thott till Hille Rosenkrantz (Trolle).

Anders och Bente återfinnes vidare på hemmanet i Bäringe i mantalslängder 1681 och 1684. År 1687 då Trolleholm skiftades mellan Thage Thott och Herluf Trolle, står ändå fortfarande de tidigare brukarna Swen Pedersson och Olu Engelsonn kvar som Åbor. Olu är dock sedan sent 1650-tal utflyttad till Gunnaröd, vilket Otto Thott bytt till sig 1656 (No1) och inte heller Swen finns kvar. Arrendet för Bäringe anges vid skiftet till 1/2 tunna smör, en dalers gästeri, ett fodernöt, ett svin när ollon är. Skog till 500 svins ollon.

Herluf bodde dock själv i Danmark och den nedbrunna borgen lät han aldrig iståndsätta. När han var på besök bodde han i ett par rum i en av flyglarna som fanns kvar. På plats fanns en förvaltare.

Det är oklart när, men innan 1692 övertager Anders formellt driften av hemmanet i Bäringe som ny Åbo.

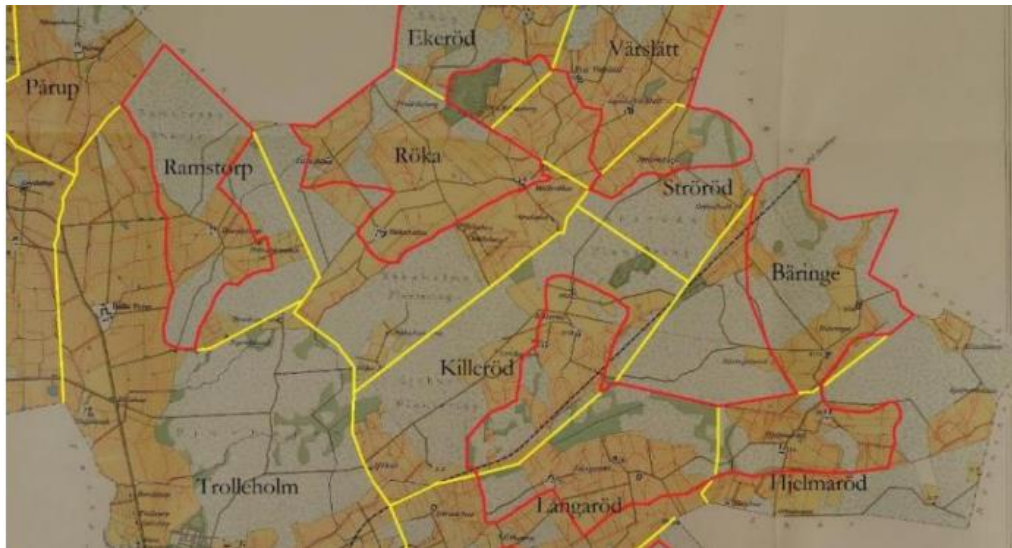

Karta över hemmanet Bäringe år 1692.

Detta år görs en "Jordrefnings-Journal" av Jöns Collen på uppdrag av generalguvernören Rutger von Acheberg. Om hemmanet Bäringe (258 hektar) skriver han följande: "Åkern, årlig i bruk, dels god jord, dels sur och öhrblandad. Ängen är en tredjepart god, två tredjeparter aflegat, svår till att hösta (skörda) uti sten och moras. Någon ekeskog till byggnadstimmer, bokeskog i vången, anslagen till 200 svins ållon. Nödtorftigt mulbete; surskog till bränne och täppe. Nr 1 Anders Nilsson. 1 hemman. Kålhage och humblehage till 100 stänger. Utsäde efter reduktionen 9 tunnor, 3 skoppor, 3,5 kpr. Äng till hö 20 palmer."

När Anders avlider endast ett år senare, 55 år gammal år 1693, är Skåne sålunda en del av Sverige. I dödboken har prästen antecknat "beklagligt". Anders begravs den 5 november.

Enligt Onsjö härads dombok var följande personer förmyndare för Anders omyndiga barn per arvskifte 25/6 1694; Nils Ingesson i Lilla Hjortaröd, Anders Bengtsson i Hänninge, Bengt Pehrsson i Långaröd, Torsten Truetsson i Guvarp (Färingtofta), Sven Truetsson i Skuddarp, Lars Truetsson i Esperöd och Lars Månsson i Råröd, alla orter runt Höör. Men flertalet från gårdar och byar tämligen långt ifrån Eriksholm. Cautionist (Borgensman) var Måns Månsson (d.ä.) i granngården Hjälmäröd gift med Kierstena Jönsdotter, vars son Niclas Månsson (1663-1717), sedan gifte sig med Anders hustru/änka Bente.

Hemmanet Bäringe med omgivande gårdar.

Efter makens bortgång gifter Bente 1694 om sig med Niclas Månsson (1663-1717, se ovan) och hemmansbruket övertas av denne. Paret fick två barn varav ett avled i barnsäng 1696 och sedan 1698 en son Måns Niclasson. I mantalslängderna fram till år 1700 står Niclas Månsson och Bente som ensamma brukare av hemmanet. Men därefter även Bentes äldste son med Anders Nilsson, Nils Andersson.

Efter att Bengta avlidit 1701-03-06 i Bäringe, gifter Niclas om sig med Sidtze Pehrsson från Öslöv nr 12 i Bosarp och flyttar med sonen Måns och nya hustru till granngården Källeröd nr 2, i Billinge. Paret fick tre söner, (bl.a. Pehr 1704 och Nils 1712) och tre döttrar, alla barnen födda på gården i Källeröd. Sönerna i båda äktenskapen tar sig namnet Killberg.

Sonen Måns (bröderna Anderssons halvbror) gifter sig 1723 och anges då som ladugårdsfogde i Källeröd. Han levde 1724 i Bosarp, i slutet av 1720-talet i Ekeröd, Billinge, samt 1730-1740 i Lilla Hjortaröd och därefter i Slättekull, båda i Ask socken - där han anges som bonde och kronolänsman.

Måns äldsta halvbror Pehr i faderns nya äktenskap uppfostrades efter faderns död 1717 hos kyrkoherden i Billinge - Andreas Ehrensand. Han studerade teologi i Lund, men måste p.g.a. fattigdom lämna studierna. Pehr gifter sig 1734 i Billinge med Catharina Dahlman (1692-1755) och var länsman i Onsjö härad 1 aug. 1735, då paret fortfarande bodde i Billinge, men tycks sedan ha flyttat därifrån.

Den yngsta halvbrodern Nils kommer till sin farbror Måns, och i Onsjö härads dombok 1724 talas om (halv)bröderna Måns och Pehr Killberg, vilka åtalats för att de överfallit (sin kusin) Måns Månsson (d.y.) i Hjälmared, då de ansåg att Måns Månsson inte längre var kapabel att förvalta barnagods för den ännu omyndige Nils.

Barn:

1. Nils Andersson, född 1676-01 i Billinge, död 1737-03-16 i Billinge.
2. Anna Andersdotter, född 1679 i Bäringe, Billinge, död 1731 i Rya, Bosarp. Bosatt i Långaröd nr:1 och Rya nr:1, Bosarp.
3. Pehr Andersson, född 1682-04 i Bäringe, Billinge, död 1739 i Billinge. Bosatt i Norra Hultseröd nr:1.
4. Kierstena Andersdotter, född 1684 i Billinge, död 1744 i Bosarp.
5. Marna (Marina) Andersdotter, född 1686 i Billinge, gift med Asmund Mårtenssons, Åbo på Gunnared nr 4 i Billinge. Omgift efter makens bortgång med Måns Nilsson och död 1740 i Billinge. Bröderna står som dopvittnen vid flera av barnens dop.
6. Olof (Ola) Andersson, född 1689-01-20, se familj 2.
7. Rasmus Andersson, född 1692-07-13 i Bäringe, Billinge, död 1725-06-09 i Ströröd, Billinge. Bosatt i Billinge. Ogift. Dräng i Bäringe, senare i Norra Hultseröd nr:1 (hos brodern Pehr) och sedan Ströröd.

Familj 2

Olof (Ola) Andersson (från familj 1), född 1689-01-20 i Bäringe, Billinge, död 1746-11-15 i Bäringe, Billinge. Åbo i Bäringe, Billinge.

När fadern avlider 1693 är Olof endast 4 år gammal. 1697 står den äldre brodern Nils samt styvfadern Nicolaus Månsson som Åbor på Bäringe. Herluf Trolle överlämnar 1704 huvudgården med tillhörande arbetsgods på arrende till sin tidigare förvaltare Nils Langwagen. Detta upphörde dock i och med krigsutbrottet 1709 då gård och gods dras in till svenska kronan.

1709 när Olof är 21 år gör Danmark sitt sista försök att återta Skåne. Under den svenske guvernören Stenbocks ledning kastas dock de danska trupperna snart ut. Denna gång är skåningarnas sympatier med de danska förbanden väldigt begränsade, Skåne är försvenskat. Efter detta var gods och gård utarrenderat av kronan till Hans Henrik von Liewen fram till 1721. Den ovan nämnde Langwagen kvarstår nu som inspektor på godset. 1714 avlider så Herluf Trolle och dennes söner övertar då äganderätten till Eriksholm, till vilket de dock inte hade tillträde.

1714 gifter sig också Olof med Bengta Nilsson från Norra Hultseröd i Billinge och 1717 efter styvfaderns bortgång, står han och brodern som gemensamma Åbor på hemmanet. 1719 återfinnes han i katekismilängderna under Bäringe antecknad som Åbo med hustrun Bengta, samt inhyses brodern Rasmus Andersson och Bengta (oklart vem det är).

Nils Langwagen synes varit aktiv att driva processer mot bönderna runt godset. Men 1715 är det Langwagen själv som blivit instämd av Överjägmästare Hammarberg för olovligt skogshygge i Eriksholms skogar efter det att gård och gods blivit indraget till kronan. En av de bönder som kallas angående den skogsskövling som skett på dennes mark, är Olofs storebror Nils.

1721 när kriget är över återlämnas Eriksholm till Herluf Trolles söner, vilka 1727 säljer det vidare till kusinen Fredrik Trolle till Näs. Han är sedan 1720 gift med Brita Ramel från Borgeby vilket innebär att Borgeby nu kommer att ingå i samma gårdskomplex som Eriksholm, något som senare kommer att ha betydelse för Olofs familj.

1737 avlider den äldre brodern Nils utan några söner i livet. I och med detta kommer två nya Åbor som också blir gemensamma brukare av hemmanet i Bäringe. Olof brukar hälften och de två andra en fjärdedel vardera.

I november 1746, efter att ha legat sjuk i sju dygn avled Olof och "begrofs med vacker och ansenlig process den 30e" samma månad. Prästen skrev om Olof "vir modestus, cordatus, probus atque pius fuit" vilket betyder att han var en anspråkslös, begåvad, rättskaffens och from man.

Gift 1714-04-18 i Billinge med Bengta Nilsson, född 1693-11-29 i Norra Hultseröd, Billinge nr 8, Billinge, död 1769-03-12 i Bäringe, Billinge. Bosatt i Bäringe, Billinge.

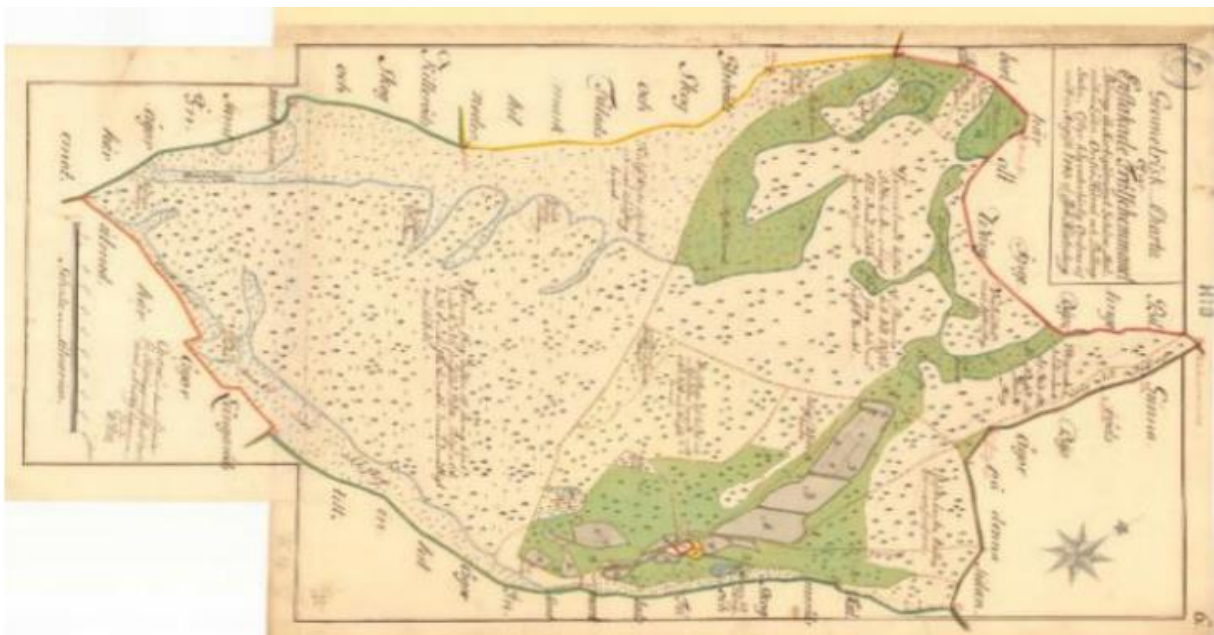
Barn:

1. Bengta Olsd:r, född 1716-01-01 i Bäringe, Billinge, död 1782-05-19 i Gunnaröd nr 3, Billinge.
2. Hanna Olsd:r, född 1717-08-20 i Bäringe, Billinge, död 1746-11-30 i Långaröd nr 1, Bosarp.
3. Bodel Olsd:r, född 1719-04-12 i Bäringe, Billinge, död 1740-04-02 i Bäringe, Billinge. I dödboken skrev prästen; "olyckor som drabbar familjen är större än tårar".
4. Anders Olsson, född 1721-01-06, se familj 3.
5. Okänd Olsd:r, född 1723-09-14 i Bäringe, Billinge, död 1723-12-01 i Bäringe, Billinge. Ej antecknad i födelsebok.
6. Rasmus Olsson, född 1734-07-22 i Bäringe, Billinge, död 1788-02-27 i Norra Hultseröd nr 5, Billinge. Rusthållare i Norra Hultseröd nr 5, Billinge.

Familj 3

Anders Olsson (från familj 2), född 1721-01-06 i Bäringe, Billinge, död 1765-05-09 i Bäringe, Billinge. Åbo i Bäringe, Billinge.

Anders växer upp i Bäringe och tar över driften av faderns del i hemmanet 1743. Samma år görs en uppmätning av hemmanet av Ingenjör Hjelmberg på begäran av godsägaren Fredrik Trolle. Anledningen var att Bäringe bedömdes vara för högt beskattat. Detta år var åkerarealen beräknad till inte fullt 15 tunnland. Hjelmberg anger att hemmanets bästa förmåner består av åker och äng, skog och mulbete.

Hemmanet Bäringe år 1743.

Åkerjorden brukades årligen, undantaget en åker som låg 2 år i träda mot 1 års säde. Man odlade vinter och sommarråg, korn, blandkorn och vete. Åkerjorden var karg och blandad med sten, och man hade även problem med tistel och pilört som trots ideliga försök inte låtit sig utrotas. Då enskiftet ännu inte gjort sitt inträde bestod åkern av flera från varandra spridda tegar.

Det fanns också beteshage till hemmanet. Den kallades kalvhagen och gav bete åt 8 kalvar och ibland också åt ett par hästar när så behövdes i samband med höets inbärgande.

Skog fanns också, drygt 70 hektar, den bestod framförallt av fruktbar ek och bok som användes till byggnadstimmer. Övrigt byggnadsmaterial måste Åborna själva köpa från furuskogen. Skogen hade i forna tider varit taxerad till 500 svins ollon, men hade under senare år blivit mycket förhuggen och ruinerad.

En liten kvarn med kvarndamm fanns på ägorna, strax nordost om boningshusen. Den malde säd till hushållet men lämnade ingen inkomst. Vidare fanns en liten humlehage, bestående av 100 stänger, samt en liten kåltäppa. Däremot fanns inget fiskevatten eller annat som kunde bidra till hushållet.

För att betala skatten användes ibland kreatur samt det man förskaffade sig från närliggande kronoskogar, nämligen bränsle som man fraktade till Lund och Malmö för försäljning. Någon annan riktig tillgång fanns egentligen inte, då säden knappt räckte till det egna hushållet, utan fick kompletteras med inköp varje år.

Anders gifter sig i Billinge år 1746 med Sissa Olsdotter från Rönnebölla i Billinge. Endast en månad senare avlider Anders fader.

1755 gör Fredrik Trolle (1693-1770) Eriksholm till Fideikommiss för sin äldsta dotter Viveca, vilken är gift med Gustaf Bonde från Björnö och ändrar samtidigt namnet till Trolleholm.

Efter att Sissa avlidit i barnsäng 1758, gifter Anders om sig med Olu Pärnsdotter. Olu har inte kunnat återfinnas i Billinge innan giftermålet.

Anders och nya hustrun Olu fick ytterligare 4 barn innan Anders 44 år gammal, avlider på hemgården år 1765. Anders hemmansdel togs nu över av en av grannsönerna Nils, i och med att denne ingår äktenskap med Olu.

Gift med Sissa Olsdotter, född 1724-08-26 i Rönnebölla, Billinge, död 1758-06-09 i Bäringe, Billinge. Bosatt i Bäringe, Billinge. Flyttade efter bröllopet till Anders fädernegård, där hon 12 år senare avled i barnsnöd efter dottern Elnas födelse.

Gift 1758-59 med Olu Pärnsdotter. Efter att Anders avlidit 1765 och efterlämnat 5 barn från sina båda äktenskap gifte Olu om sig med Nils Pärsson från granngården i Billinge, vilken därigenom tog över gården och blev ny Åbo. Redan 1769 avled dock Olu själv och Nils ingick i nytt äktenskap.

Barnen från alla tre äktenskapen kvarstannade på gården och fick snart sällskap från barnen i det fjärde äktenskapet på gården i Billinge inom 25 år.

Barn i första giftet:

1. Ola Andersson, född 1748-03-31, se familj 4.
2. Nils Andersson, född 1749-08-23 i Bäringe, Billinge, död 1749-09-29 i Bäringe, Billinge. Nils dog hos sin moder i sängen och i dödboken står; "Efter anställd noga ransak och granskning befants detta vara af full våda".
3. Elna Andersdotter, född 1751-03-11 i Bäringe, Billinge, död 1755-10-20 i Bäringe, Billinge (av Kopporna).
4. Hanna Andersdotter, född 1753-08-19 i Bäringe, Billinge, död 1760-11-12 i Bäringe, Billinge (av Okänd sjuka). Bosatt i Bäringe, Billinge.
5. Pehr Andersson, född 1756-01-18, se familj 5.
6. Elna Andersdotter, född 1758-06-08 i Bäringe, Billinge, död 1758-06-26 i Bäringe, Billinge.

Barn i andra giftet:

1. Sissa Andersdotter, född 1760-07-29 i Bäringe, Billinge, död 1760-09-04 i Bäringe, Billinge (av Okänd barnsjuka).
2. Nilla Andersdotter, född 1761-07-18 i Bäringe, Billinge, död 1761-07-25 i Bäringe, Billinge.
3. Hanna Andersdotter, född 1762-08-30 i Bäringe, Billinge, död 1823-04-22 i Vindfälle nr 2, Ask. Bosatt i Vindfälle nr 2, Ask.
4. Nils Andersson, född 1764-10-30 i Bäringe, Billinge. Levde 1780.

Familj 4

Ola Andersson (från familj 3), född 1748-03-31 i Bäringe, Billinge, död 1800-03-13 i Toarp, Billinge. Åbo i Toarp, Billinge. Gift 1770 med Karna Jönsdotter, född 1750, död 1772.

Karna fick ett kort och dramatiskt liv. Hon föddes några månader efter faderns död, gifte sig 1767 vid 17 års ålder och blev mor och änka två år senare. Hon gifte sig då med Ola 1770, födde en son i december året därpå och dog fem månader senare "af hetsig sjukdom", endast 22 år gammal.

Familj 5

Pehr Andersson (från familj 3), född 1756-01-18 i Bäringe, Billinge, död 1834-01-14 i Holländarehusen, Borgeby. Rättare sedan Åbo i Borgeby.

Pehr var född på familjens hemman Bäringe, men hans far gick bort 1765 och styvmodern 1769. Pehrs äldre bror Ola gifter sig året efter styvmoderns död och flyttar som ny Åbo till hemmanet Toarp i Billing samma år. En av sönerna från granngården hade tagit över faderns del av hemmanet Bäringe som ny Åbo, i och med sitt giftermål 1766 med brödernas styvmoder. Pehr återfinnes hos sin storebror Ola i Toarp år 1772.

1767 köper Fredrik Trolle ut Borgeby, vilket därigenom blir en integrerad del av det gårdskomplex som ligger under sätesgården Trolleholm och låter där uppföra ett tegelbruk i det område som kom att kallas Holländarehusen. Fredrik efterträds vid sin död 1770 av dottern Viveca (maken Gustaf Bonde avled 1764). Viveca var mycket engagerad i godset och hade bl.a. varit drivande för att starta en skola för barnen i byn tillsammans med sockenpastorn Schlyter.

Borgeby från öster år 1818. Akvatint av Ulrik Thersner.

Senast 1784 tjänar Pehr som stalldräng på Trolleholm i Torrlösa socken under Ladufogden Daniel och 1786 har Pehr tagit över uppgiften som fogde. Han är fortfarande skriven hos sin bror i Toarp, men angiven i mantalslängderna som vistantes på Trolleholm. Den 4:e maj 1789, 33 år gammal, uttager Pehr betyg till Borgeby "för att där tjäna". Det anges i handlingarna att han "läser innantill vant". Samma år finns han med i mantalslängden i Borgeby som Ladufogden Andersson där. Vid denna tid fanns ingen inspektör på gården, utan driften på plats sköttes av Ladufogden som löd under Trolleholm, men finns inte med i Hfl.

Se vidare "Släkten Strand från Borgeby till Stockholm".